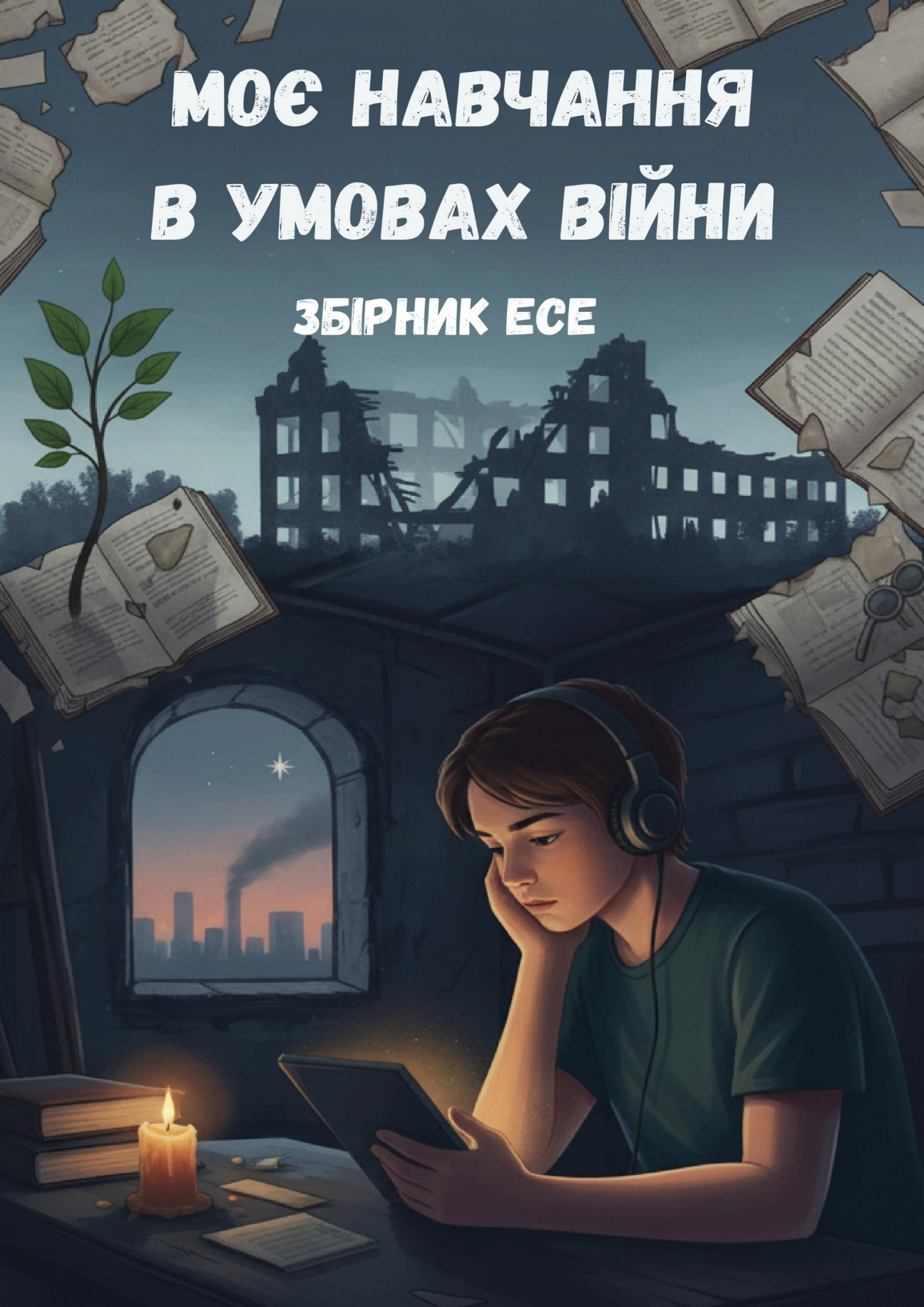

МОЄ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

ЗБІРНИК ЕСЕ

КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ»
МАР'ІНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ПОКРОВСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Моє навчання в умовах війни: збірник есе учнів та вчителів Мар'їнської міської територіальної громади.

Укладач, редактор: Майорчикова В.В., консультант КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

Рецензенти:

Ельвіра ГОРНА, директор КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

Вікторія МАЙОРЧИКОВА, консультант КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області, модератор учителів мовно-літературної освітньої галузі, учитель української мови та літератури Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №2 Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

Збірник есе «Моє навчання в умовах війни» рекомендовано для використання в навчально-виховному процесі для формування стійкого погляду на події російсько-української війни – війни за суверенітет і свободу, за соборну, єдину, вільну й незалежну українську державу, за право на навчання в безпечних умовах.

ЗМІСТ

Передмова	4
Яка вона — освіта сьогодення? <i>Стрибіж Єлизавета</i>	5
Війна дуже вплинула на моє навчання. <i>Гарькавенко Поліна</i>	7
Моє навчання в умовах війни. <i>Єнгенова Ірина</i>	10
Мій досвід навчання в умовах війни. <i>Ігнатенко Дар'я</i>	13
Мій шлях навчання в умовах війни. <i>Мельнікова Діана</i>	15
Війна забрала в мене звичне шкільне життя. <i>Варфоломєєва Дар'я</i>	18
Моє навчання в рідній школі змінилось. <i>Каплун Анастасія</i>	19
Війна змусила мене переосмислити цінність освіти. <i>Мойса Юлія</i>	20
Кожен урок під час війни – це маленький крок до перемоги. <i>Олійник О.В.</i>	21
Освіта — це наш міст у мирне завтра. <i>Костенко Вікторія</i>	22
Навчання – наше мирне майбутнє. <i>Удинська Мирослава</i>	23
Освіта допоможе відновити країну... <i>Лемешко Софія</i>	24

ПЕРЕДМОВА

Збірник есе «Моє навчання в умовах війни» укладено в межах проєкту КУ ЦПРПП Мар'їнської міської ВА «Навчання в умовах війни», метою якого є презентація творчого потенціалу здобувачів освіти та вчителів, а також висвітлення викликів, складнощів і досягнень учасників освітнього процесу в Мар'їнській громаді Донецької області в умовах воєнного часу.

До написання есе "Моє навчання в умовах війни" долучились учителі, учениці й випускниці закладів освіти Мар'їнської міської територіальної громади. У творах вони розповідають про свою навчальну діяльність під час війни, про те, що повномасштабна війна погіршила доступ до освіти для кожної, поглибила наявні освітні нерівності, вплинула на якість освітнього процесу й успішність.

У кожної авторки - особиста правдива й лірична історія, власне розуміння того, що війна має негативний вплив на освіту, майбутнє дітей в Україні й життя кожної людини.

Про зворушливі спогади, мрії й світлу віру в найкраще читайте в нашому збірнику есе.

Яка вона — освіта сьогодення?

*Автор – Стрибіж Єлизавета,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

В Україні вже третій рік іде повномасштабне вторгнення, що стало справжньою кривавою війною. І вже довгий час усі школярі навчаються по-різному: дехто дистанційно, хтось очно, інші взагалі на змішаному. Тепер, думаю, я зможу почати свою розповідь про власне навчання. Тож яка вона — освіта сьогодення?

У цьому році я дистанційно закінчую дев'ятий клас. За два роки такого навчання відбулося багато змін і подій. Спершу ми навіть не зустрічалися на відеоуроках. Потім, коли це вже почало відбуватися, було так незвично бачити своїх однокласників, учителів, що складно описати свої відчуття. Адже всі вони знаходяться в різних куточках нашої країни, а деякі й зовсім за кордоном. Можливо, із більшістю з них я й не побачуся ще п'ять чи десять років, а може й ніколи. Тому я рада, що зараз можу побачити й почути людей, з якими практично кожного дня зустрічалася в школі. Крім того, за цей час ми разом часто брали участь у різних конкурсах та змаганнях. Однією з таких була гра “Джура” в минулому навчальному році. Тоді наша команда виборола почесне третє місце в обласному етапі. Це була справжня радість для нас та наших керівників, оскільки ми старанно готувалися до цих випробувань. Тим паче, більше місяця. І це виявилось того варте!

Особисто ж для мене ці роки теж стали результативними. Особливо у восьмому класі, коли мені пропонували взяти участь в олімпіадах з різних предметів. І я погоджувалася на деякі з них через бажання спробувати свої сили. У мене вийшло вибороти перші та другі місця в олімпіаді з історії та хімії. Проте, чесно кажучи, у той час я відчувала більше перевтому через хвилювання, аніж насолоду від перемог. Але це ще не все. Через цю проблему в мене також виникли труднощі в навчанні. Назбиралися борги, які потім було дуже складно надолужувати. На щастя, я витримала всі негаразди в навчанні й зараз вирішила для себе, що краще зробити менше, але якісно та спокійно, аніж навпаки. У дев'ятому класі я брала участь лише в конкурсах із написання творів, есе.

Тепер повернемося майже до початку дистанційного навчання. Тоді, як відомо, була дуже нестабільна ситуація зі світлом. Саме через це я, як і багато

інших учнів країни, інколи не відвідувала уроки. До того ж, була осінь, а при вимкненні електроенергії не працювали ще й котельні. Таким чином, складно було навчатися навіть дистанційно, тому що в будинках було холодно. На даний момент подібна проблема зберігається, але, здається, не в таких масштабах.

Будь-якому виду навчання потрібна мотивація. Не важливо, чи то тренування з якогось виду спорту, чи то вивчення іноземної мови або ж здобуття нових навичок у якійсь сфері. Стимул повинен бути завжди й усюди. Яка в мене мотивація до навчання? Тут, якщо бути чесною, усе складно. Зазвичай я доволі швидко, скажімо так, “вигораю” з різних занять. Зі школою в мене зараз так само. Через це мені дійсно важче вчитися. Однак, останнім часом, я виявила для себе справжню мотивацію, щоб робити більше справ вчасно. Цим стимулом є перегляд різноманітних іноземних фільмів та прослуховування музики. Після того, як я зроблю всі уроки та домашні справи, я сідаю займатися тим, чого чекала цілий день. Зараз я отримую більше радості, ніж раніше. Завдяки цьому я хоч якось відволікаюся й відпочиваю.

Безперечно, під час війни вчитися вкрай тяжко. Кожного дня в Україні відбуваються трагічні події, про які чуємо в новинах. Читаючи або переглядаючи новини по телебаченню, я починаю думати про життя тих людей, що постраждали під час чергового злочину на території нашої держави. “За що ж такі страждання мирному народові?” — запитую себе подумки. Але я розумію: навряд чи хто-небудь зможе відповісти на моє питання. Правду кажучи, іноді після того, як дізнаюся про те, що відбувалося за день у країні, наростає занепокоєння, страх за себе, родину, друзів. Це все складно, та, на мою думку, ми всі повинні триматися, навчатися та працювати задля власного майбутнього та майбутнього України. Жити далі — найменше, і, водночас, найважливіше, що можливо зробити для нашої Батьківщини!

З кожним роком ускладнювалася шкільна програма. На сьогоднішній день це величезна проблема. Перенавантаження й складна система освіти в більшості випадків призводять до погіршення засвоєння матеріалу, який викладається вчителями. А в часи війни ситуація з навчанням, без сумніву, стала ще скрутнішою. Тому, я вважаю, що якби навчальна програма полегшилася хоча б трішки, це сприяло б продуктивності учнів. Адже, по-перше, у такому випадку знизиться навантаження, а, по-друге, у школярів з’явиться більше часу на свої власні потреби.

Освіту сьогодення можна взагалі вважати випробуванням, оскільки через війну з’явилося багато проблем із навчанням: технічні збої, ускладнення програми, емоційна напруга. У такі часи нам потрібно бути особливо сильними духом. І вся ситуація, що відбувається зараз, певно, робить нас такими. Можливо, саме це й мав на увазі Пантелеймон Куліш: „Не можна, мабуть,

інакше, як тільки горем та бідою довести людей до розуму”. Я думаю, нам усім треба міцно стояти перед складнощами, які підготувала доля.

Ніхто навіть і не здогадується, де, у якому стані він опиниться завтра, через тиждень чи місяць. Але, у будь-якому разі, слід пам’ятати, що від нас залежить майбутнє кожного українця, бо ми — одна нація, сильна та незалежна. Тож навчаймося, земляки, розвиваймося заради спільного гарного та мирного завтра!

Слава Україні!

Героям слава!

Війна дуже вплинула на моє навчання...

*Автор - Гарькавенко Поліна,
учениця 11 класу
Мар’їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар’їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Війна... Як незвично чути це слово у ХХІ сторіччі, а тим паче, коли воно стосується твоєї країни, твоєї області, твого рідного міста.

Для всіх вона почалася 24 лютого 2022 року, але для мешканців Донецької та Луганської областей війна розпочалася ще у 2014 році.

Разом зі своєю родиною я мешкала в невеликому, але тихому містечку Мар’їнка Донецької області. На той час мені було лише п’ять рочків. Я була маленькою й не розуміла всього того, що відбувалося навколо.

Коли мені виповнилося шість років (2015 рік), я пішла до школи в перший клас. Першого вересня я одягла гарну спідницю й вишиванку з яскравими червоними маками, яку мені купила мама, а голову мою прикрасив віночок з різнокольоровими квітами. Коли я йшла до школи, то всі люди звертали на мене увагу. Я так пишалася собою, думала, що я вже доросла й буду навчатися в школі.

Мені дуже подобалося ходити на навчання, дізнаватися щось нове, спілкуватися зі своїми однокласниками та улюбленою вчителькою. Усе було добре, крім одного АЛЕ.

Наше місто періодично обстрілювали. Коли ми знаходилися у школі на уроках і починався обстріл, то завжди бігли всі класи в підвал. Я дуже не любила бути в ньому, бо там було темно і страшно. Але згодом ми всі звикли до обстрілів, до вибухів, до підвалів... Усі мешканці нашого міста пристосувалися до такого життя. Через деякий час я, як і всі мар'їнці, вже не звертали уваги на постріли. Дякувати Богу, обстрілів по місту стало менше, і люди намагалися жити так, як жили до війни. Я та всі діти Мар'їнки продовжували навчатися, розважатися, грати в ігри на перервах, брати участь у різних шкільних та міських заходах і конкурсах.

Але 24 лютого 2022 року війна знову постукала в наші двері. Дуже добре пам'ятаю, як вранці моєму татові зателефонувала бабуся й сказала, що почалася війна по всій Україні, росія напала на нашу державу й обстрілювала різні міста. Ми не могли в це повірити. Мені здавалося, що це сон, жахливий сон. Ось він закінчиться, я прокинуся, і буде все добре. Але ж ні, то була страшна й гірка реальність.

Я не ходила до школи, не виходила на вулицю, бо обстріли міста починалися зненацька. Ми часто бігали в підвал ховатися. Нам було дуже важко, бо зник зв'язок та інтернет. Ледь-ледь ми могли зв'язатися з рідними й дізнатися, чи живі вони. Багато людей нашого міста гинули. Ми вирішили виїхати з Мар'їнки в більш безпечне місто.

Повномасштабне вторгнення дуже вплинуло на моє навчання. Воно стало дистанційним, асинхронним. Спочатку навчатися було важко й незвично, бо в кожного виникло безліч проблем: відсутність комп'ютерів, інтернету, зв'язку. А ще навчатися без пояснення вчителя було дуже важко.

Я пам'ятаю, як мені було складно зрозуміти нові теми з хімії, фізики, алгебри й геометрії. Я часто засмучувалася через те, що не розумію й не можу виконати завдання сама. Я дуже сумувала за своєю партою, класом, кабінетом, за вчителями, друзями, за рідною школою, від якої зараз залишилися лише уламки, фотографії та спогади.

Але, дякувати Богу, з новим навчальним роком наші уроки відновилися, тільки в онлайн-режимі. Спочатку мені це подобалося, бо не треба рано вставати, іти до школи. Я прокидалася, умивалася, снідала й приєднувалася до уроків. На дистанції мені ніхто не заважав, хлопці не розмовляли. У наших учителів стало більше можливостей урізноманітнювати уроки. Вони застосовували інноваційні технології, візуальні завдання, анімаційні презентації, проводились аудіодиктанти, ми виконували онлайн-тестування, інтегровані завдання, цікавим стало також користуватись і штучним інтелектом на заняттях.

Але у 2022/2023 навчальному році, восени та взимку, настав блекаут, і це стало жахіттям. Світло вимикали дуже часто, як у мене, так і вчителів. Не завжди можна було приєднатися до уроків, бо не було зв'язку й інтернету. Коли світло було в мене, то його не було у вчителів, і навпаки. На щастя, ми все це пережили.

Уже більше двох років я навчаюся онлайн. І, правду кажучи, мені вже не до вподоби таке навчання. Я вже завершую дев'ятий клас, тому відповідально ставлюся до навчання, хочу мати гарні знання. З ранку й до вечора я виконую всі завдання, сиджу за комп'ютером, через що в мене часто болить спина й очі. Мені не вистачає спілкування з моїми подругами та однокласниками, бракує живих розмов, сміху на уроках та перервах. Я сумую за нашими виступами на різних святах, за екскурсіями по Україні з класом, за походами по магазинах з дівчатками, за прогулянками в нашому каштановому парку.

У цьому році я вступила до міської школи мистецтв, бо дуже люблю малювати. Це урізноманітнило моє навчання. Двічі на тиждень я просто біжу на заняття з художнього мистецтва. Я спілкуюся зі своїми однолітками, ми весело проводимо дозвілля, сміємося та розважаємось. У мене з'явилася подруга, її також звати, як і мене, Поліною. Ми іноді ходимо з нею в міський парк або просто гуляємо вулицями міста, вітаємо одна одну зі святами.

Також я беру активну участь у різних онлайн- та офлайн-конкурсах з малювання. Я ще не досягла великих успіхів, але є певні результати. Наприклад, одну мою картину продали на ярмарку, на якому збирали гроші для ЗСУ. Я дуже цьому зраділа. Я пишаюся своїми досягненнями, хоч і невеликими.

Мені не подобається дистанційне навчання, але в нашій країні йде війна. Нам треба навчатися й здобувати знання та розвиватися, щоб потім працювати на благо нашої рідної неньки України й нашого кращого майбутнього. Я вірю, що настане час, коли наша Батьківщина переможе, і на нашій прекрасній і квітучій землі запанують добро, мир і злагода.

Знаю, що бути добру!

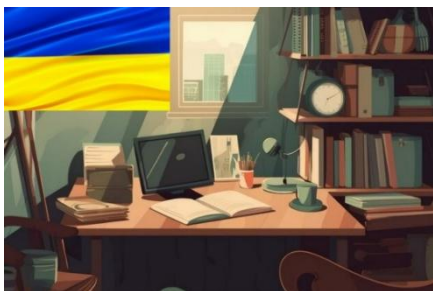
Бути перемозі!

Бути довгоочікуваному миру в моїй любій Україні!

Слава Україні!

Слава всім справжнім українцям!

Моє навчання в умовах війни

*Автор - Єнгенова Ірина,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Навчання - це невід'ємна частина життя кожної людини, у ході якої вона набуває життєво важливих навичок, пізнає світ, його сутність, філософію життя, знайомиться з великими розумами людства та відкриває нові грані, стаючи на поріг нових, більш великих і значущих для суспільства відкриттів. До всього цього людина приходить з часом, але на початку цього шляху вона повинна оволодіти тією самою базою-фундаментом, на який потім буде нашаровуватись нова інформація, піднімаючи людину в цій нескінченній піраміді знань.

Але що означає той самий фундамент? Це ази, які нам дають із самого дитинства люди, які ведуть нас у цьому житті. Спочатку це батьки, що відкривають нам навколишній світ, що дають нам перше розуміння значення найпростішого та найелементарнішого: перші слова, букви, цифри, найяскравіші кольори. Батьки нас готують до моменту переходу в один із найважливіших етапів життя кожного - школи, де нас зустрічають і ведуть довгі роки найважливіші люди в житті кожної людини на землі - учителі.

Учитель - людина, що несе світло знань у цьому світі, людина, що віддає всього себе своїм учням заради однієї мети - поширити знання та велику мудрість, щоб дитина переходила далі, розвиваючись і процвітаючи. Ця людина подібна сонцю, яке випускає свої теплі промені, що прогрівають Землю. Саме тому вчителі - це одні з найбільш значущих людей у житті кожного, адже ж одна сфера нашого життя не може бути досягнута без того, хто тебе хоч трохи направляє й дає правильний курс, спираючись на багаторічний досвід і знання попередніх поколінь.

Що ж таке школа в наш час? Це, по-перше, учителі, які ведуть нас із першого класу всі 11 років, по-друге, це наші однокласники, що стають близькими друзями. Школа - це місце, де кожна дитина проводить так багато часу зі своїми педагогами й товаришами по навчанню, що це місце не дарма називається другою домівкою.

Якою була моя друга домівка? Моя школа була місцем, куди я з радістю йшла щоранку, де на мене чекали найкращі й вірні друзі, найпрекрасніші вчителі, готові завжди допомогти, навчити, підказати й навіть підтримати у важкі хвилини. Там завжди панував дух знань, дитячий сміх на перервах, у коридорах відчувалася атмосфера дружби та взаєморозуміння між нашими педагогами та кожним з учнів. Наші улюблені вчителі щодня давали нам нові знання й відкривали нам щось нове та незвичайне. Кожна стіна й двері школи зберігали історію та спогади про багатьох учнів, що вийшли з неї в цей величезний світ із багажем знань, таким необхідним для подальшого життя.

Наш клас мені пам'ятається як один із найдружніших, де всі були одне для одного кимось більшим, ніж просто однокласник. У нашій команді завжди панував дух взаємопідтримки, у нас було багато спільного, свої традиції та правила, своя маленька, і в той же час, велика родина з другою мамою для кожного з нас – нашою класною керівницею. Ми поважали одне одного, уміли слухати й дружити, допомагали ближньому та з кожним днем намагалися ставати кращими.

Здавалося, що таким шлях здобуття знань буде завжди, і для нас продзвенить на майданчику біля рідних шкільних стін той самий заповітний, але сумний прощальний останній дзвінок. Але всім відомо, що людина може лише передбачати події майбутнього дня, не знаючи точно, що на неї чекає за поворотом. Так само для нашої школи, нашого класу й для мене за тим самим фатальним поворотом стояла руйнівна сила людських прикростей, втрат, розлучень і болю - війна.

Війна... Як багато про неї було сказано й написано в наших підручниках історії, у рядках авторів, усі вивчали її як числа та стратегії, як думки та почуття інших, але ніхто з нас не вірив, що ми самі станемо частиною тих сторінок, які так само читатимуть і вивчатимуть наші нащадки. Війна - великий смуток кожного, жива квінтесенція страждань, руйнувань природи, архітектури, людини зовні та з середини. Біль, що відчувається в серці, душі, кінчиках пальців. Те, що знищує все живе, що спалює все до тла, випробує людський дух.

Війна - той самий вершник, що порушує звичний уклад життя та змінює його, розгортаючи на градус, змушуючи народ адаптуватися до нових реалій, шукати шляхи, зберігаючи життя. Руйнівний вогонь знищує письмові джерела інформації, іскрометна зброя відбирає життя людей, але все ж таки ми намагаємося зберегти цю важливу нитку, за якою молоді розуми набувають знання.

Так і наша школа, та найрідніша й найулюбленіша школа, у цих умовах життя, які стали для нас новими, але такими сумними, робить усе можливе, щоб продовжити свою важливу місію - вчити. Усі ми: друзі-однокласники, наші

дорогі вчителі - роз'їхалися в різні куточки країни, бо хотіли зберегти своє життя. Школа, як будівля, перестала існувати, але школа, як інститут пізнання, продовжує жити й процвітати під керівництвом наших педагогів, завдяки їхній праці й відданості своїй справі.

Відтепер - це дистанційне навчання, що здійснюється завдяки новітнім технологіям та інтернету. Це все ті ж уроки з улюбленими викладачами й дорогими друзями, але тепер ми дивимося одне на одного через екран. Учитель нам так само допомагає здобувати нові знання, підтримує й пояснює все те, що необхідно знати. Під час війни кожен із нас ще більше зрозумів і усвідомив значущість навчання та знань, які стануть для нас способом боротьби з ворогом, способом збереження нашої культури, історії, традицій. Війна вимагає від кожного стійкості, мужності, змушуючи гуртуватися й проявляти взаємопідтримку кожену хвилину нового дня. Так, ми продовжимо цей шлях знань, щоб стати сильнішими, розумнішими, формуючи нове покоління, яке відбудує нашу державу. Кожен із нас розуміє важливість і цінність будь-якої нової інформації, ми намагаємось увібрати в себе якнайбільше потрібного й важливого, щоб, ставши на дорослий шлях життя, побудувати найкраще майбутнє для нас і нашої країни.

Отже, хочу сказати, що навіть в умовах війни, в умовах нового формату навчання, ми, згуртувавшись, повинні продовжувати вчитися, шукати нове, пізнавати цей світ, адже з нами так само на цьому шляху йдуть наші вчителі - наша основна підтримка, люди, які вірять у нас, вірять у те, що ми зможемо пройти це випробування й разом побудувати нове найкраще, зберігши витоки, зберігши дух нашої країни, її традиції. Я вірю, що війна закінчиться, і ці труднощі й печалі пройдуть, але вони залишать свій слід у нашій історії та серцях.

Ми зможемо всі разом, від малого до великого, це подолати і, вийшовши в нове, почати писати новітню історію, де наша країна буде процвітати. А поки це мета, для якої ми продовжуємо найважливіший процес у житті кожного – вчитися кожену годину нашого життя, щоб, коли настане час, ми змогли піднятися на вершинах цього СВІТУ.

Мій досвід навчання в умовах війни

*Автор - Ігнатенко Дар'я Олександрівна,
випускниця
Красногорівського ОЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Війна - подія, яка кардинально змінила життя кожного, вплинула на всі галузі повсякдення. Багато звичних нам подій перетворилися на справжні випробування. Особливо складно стало вчитися. Навчання завжди було обов'язковою справою в житті кожного, тому в умовах війни особливо важливо забезпечити учням та студентам комфортні умови для здобуття освіти. Перебудувати систему освіти в мирний час у систему освіти воєнного сьогодення - це дуже нелегке завдання. І ще складніше здобувачам освіти до неї пристосуватися. У цьому есе я хочу розповісти про свій досвід навчання у воєнний час.

Почати треба з того, що навчання перейшло з денної форми на дистанційну. У мене вже був досвід дистанційного навчання під час карантину, і я ще тоді зрозуміла, що вчитися таким чином для мене набагато складніше. Я звикла, що коли ми навчалися офлайн, на уроці був контакт з учителями та однокласниками, були шкільні заходи й відчувалося, що я в колективі. Саме цього мені не вистачає на дистанційній формі, я ніби "сама по собі". Також була проблема, що не всі вчителі добре вміли користуватися технікою та проводити онлайн-заняття. Багато з них не могли використати весь потенціал дистанційного навчання, просто не вміли це робити. Проте протягом карантину ми потроху звикали до всього та в підсумку все ж таки адаптувалися. Наші вчителі змогли зробити дистанційне навчання таким же ефективним, як і звичайне. Через ці випробування я почала цінувати можливість ходити до школи. То було за часів карантину. Але почалася війна. І можливість сісти за шкільну парту знову зникла. Перші місяці війни було важко вчитися саме морально. Ці почуття тривожності, безвихідності та невизначеності впливали на мене таким чином, що я не могла концентруватися на навчанні. Постійні повітряні тривоги та загрози обстрілів заважали відвідуванню занять. Також я часто ловила себе на думках: "А чи головне це зараз? А який зараз сенс учитися? Може, мене вже завтра й не буде". Коли всі твої плани руйнуються війною, уже не хочеться ні до чого прагнути. А навчання - це саме про амбіції та плани на

майбутнє. Якщо їх можна ось так просто зруйнувати, який тоді вони мають сенс? Такими я згадую перші місяці війни й закінчення дев'ятого класу.

Далі літо й початок нового навчального року. Цей рік я зустріла в новій школі. Тобто треба було заново вливатися в новий колектив. Я думала, що на дистанційному навчанні буде складно до всього звикати, але виявилось навпаки. Ми швидко потоваришували з новими однокласниками, стали всіляко допомагати один одному. Напевно, дивно було вчителям навчати учнів, яких вони в реальності ніколи не бачили. Нова школа була розташована, у місті, де активно ведуться бойові дії, тому формат навчання не змінився. У вересні та жовтні 2022 року я перебувала за кордоном. Це значно полегшило процес навчання, тому що такої тривожності я вже не відчувала. Але в листопаді я знову повернулася в Україну, живу в Дніпрі, який вважається відносно мирним містом. Я активно починаю відвідувати спортивні заняття з повітряної гімнастики та брати участь у змаганнях. Поєднувати це з навчанням виявилось доволі складно. Не уявляю, наскільки непросто це було б робити, якби навчання велось офлайн. Проте я впоралась. Завдяки вчителям, які з розумінням ставилися до моєї ситуації й всіляко допомагали мені, я закінчила десятий клас на відмінно. В одинадцятому класі також починала вчитися за кордоном. Це було доволі складно, бо паралельно я працювала. За майже півтора року відсутності навчання денної форми мені стало нудно вчитися на дистанційній. Набридло, що не можеш спілкуватися з однокласниками, повинен писати нескінченні конспекти, домашні завдання й відсутній живий контакт з вчителями. Узагалі тоді я була не дуже мотивована вчитися. Також в одинадцятому класі додалось відповідальності. Останній клас, то треба готуватися до національного мультипредметного тесту. Останній клас... Я досі не усвідомлюю, що вже через місяць закінчу навчання в школі. Мені сумно від того, що я не почую останній дзвоник, що не матиму красивого випускного. І я навіть ніколи туди не повернуся, бо моєї школи як будівлі вже не існує! Сподіваюся, що коли вступлю до університету, усе буде краще. Я знайду нових друзів, вивчусь на улюблену спеціальність та в цілому відчую всі принади студентського життя. Я розумію, що дистанційне навчання необхідне, що в наше століття розвинутих технологій воно не менш ефективне. Однак я все одно сумую за денним навчанням і досі згадую ті часи, коли ми ходили до школи.

Процес навчання дуже допомагає мені відволікатися від того, що відбувається в нашій країні. Тому слід пам'ятати: якщо у вас є можливість вчитися на будь-якій формі, це вже прекрасно.

Беззаперечним плюсом навчання під час війни є набутий досвід. За два роки я вчилася в різних умовах, тому в майбутньому мені буде набагато легше адаптуватися до всього нового.

Мій шлях навчання в умовах війни

*Автор - Мельнікова Діана Максимівна,
випускниця
Красногорівського ЗЗСО І-ІІ ступенів №5
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Війна, скільки в цьому слові страху, переживань, болі. Вона калічить, нищить, руйнує, змінює. Цього разу вона змінила форму освіти. Чи могли ми раніше уявити про те, що не будемо відвідувати нашу затишну школу, від якої залишилися лише руїни, що не зможемо наживо спілкуватися з однокласниками, учителями, що навіть будемо позбавлені того, що не зуміємо зі спокійним сумлінням, з радістю чи сумом, пройтися після уроків додому своїми улюбленими стежками, дорогами? Проте не можна жити лише минулим, треба загартовувати характер і йти вперед, заради наступного шляху.

На мою думку, знання – це також зброя для українців. Оперувати певною базою знань, бути комунікабельним, здатним ставити й розв'язувати завдання, що пов'язані з майбутнім, стає для нас, молоді, найголовнішою задачею, а в умовах війни задачею, яка супроводжується переїздами, змінами, переіначеннями. Добре, що можна не змінювати школу. Хоч і дистанційно, але разом з улюбленими однокласниками та вчителями ми здобуваємо знання, і це дає можливість почувати себе хоч трохи учнем школи улюбленого міста. Серед вихованців і вчителів нашої школи завжди панує особливий дух співдружності та взаємодопомоги. У багатьох моїх друзів є можливість навчатися офлайн, але вони на це не погоджуються, тому що хочуть бути разом з тими, хто в нашому класі, бо цінують зв'язки на відстані, приятельство та братерство. Наш клас дуже дружній, ми всі залишилися разом. Не дивлячись на те, що скоро закінчимо дев'ятий клас і прийдеться прощатися зі школою, ми все рівно, думаю, залишимося товаришами на все життя, тому що наша дружба загартована війною й ми знаємо, що таке освіта в умовах війни.

А вона є не лише процесом набуття знань, а й випробуванням на міцність, витривалість та духовну стійкість. Мій досвід навчання в таких складних умовах наповнений випробуваннями, емоціями та можливостями. Скільки разів охоплювала стурбованість, виринало занепокоєння, а інколи й зневіра. Боляче усвідомлювати, що гинуть люди, страждають невинні,

вмирають найкращі. Неможливо залишатися байдужим до подій, які відбуваються в нашій країні. Усе це покладає відбиток на шкільний процес та є своєрідним і непростим.

У навчанні я зустрічала виклики, які важко уявити в спокійний час. Шум вибухів за вікном, переривання уроків через повідомлення про небезпеку, постійний стрес та тривога – все це ставило під сумнів можливість зосередитися на навчанні. Проте добра підтримка та віра роблять свою справу.

Учителі знають, що освіта – це ключ до майбутнього, і роблять все можливе, щоб забезпечити нам якісні знання. Їхня підтримка та упевненість в нас є надзвичайно важливими в ці важкі часи. Я вважаю, що вчителі прикладають багато зусиль, щоб зробити навчання доступним та зрозумілим, цікавим та змістовним. Зараз, у часи ноу-хау, існує безліч цікавих методів та прийомів, платформ та сервісів, якими ми користуємося на уроках для досягнення навчальної та виховної мети. Заняття, які нам пропонують наставники, захопливі, різноманітні, насичені. Дистанційне навчання, на мою думку, уже само по собі розраховано на тих, хто бажає навчатися, має мотивацію до освітнього процесу та стійкий інтерес.

Наприклад я, розумію, що освіта – це те, що буде зі мною завжди, куди б не поїхала, де б не навчалася, а згодом працювала, де б не знаходилася. Вона становить майбутню успішність, а бути самодостатнім хочеться всім. Моя мотивація до навчання посилюється з кожним днем. Я зрозуміла, що освіта є ключем до майбутнього, не зважаючи на обставини. Успіх став моєю перемогою над труднощами, які нам доводиться зазнавати під час війни.

Роздумуючи про шляхи поліпшення якості освітнього процесу в умовах війни, я вважаю важливим забезпечити доступ до онлайн-навчання та дистанційних ресурсів для всіх учнів. Обов'язково необхідно забезпечити безпечні умови для здобувачів освіти, бо життя – це найважливіша цінність. І для цього державою й батьками робиться багато. Ще не менш важливе значення має психологічна та емоційна підтримка. У таких складних умовах для нас у школі проводиться багато зустрічей, консультацій, тренінгів з метою допомогти, підтримати, пояснити. Хочеться також сказати добрі слова й про тих, хто допомагає, як може й чим може. Це й волонтери, і міжнародні організації, пересічні громадяни.

Я дуже хочу, щоб закінчилася війна, настав мир. Я мрію повернутися в рідне місто та, як і раніше, ходити до школи, спілкуватися зі своїми друзями, кататися на велосипеді, гратися з м'ячем, але розумію, що пора дорослішати й планувати подальше життя згідно реаліям сучасності. Тому забороняю собі сумувати, опускати руки, а навпаки – наказую підтримувати рідних і протистояти жахам війни.

Навчання в умовах війни викликає великі труднощі, так, вони є, але в той же час, це період, коли ти загартовуєшся, проявляєш силу волі й стаєш дорослим. Це критично важливий час і треба ним скористатися на повну силу, бо отримати добру освіту в наш час – це своєрідний шлях до омріяної перемоги. Важливо зберігати оптимізм і віру в майбутнє, не зважаючи на всі перешкоди, з якими доводиться зіткнутися. То ж ставимо перед собою мету й прямуємо до нових досягнень і здобутків!

Війна забрала в мене звичне шкільне життя...

*Автор – Варфоломєєва Дар'я,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Війна застала мене зненацька, повністю змінює життя людей — плани, звички, мрії та навіть звичайні буденні справи. Моє життя й навчання теж зазнало змін. Тепер мій ранок починається не з дороги до школи та веселих жартів однокласників, а з клацання мишки, що підключає мене до онлайн-уроку, затишні стіни школи змінили екрани гаджетів, а замість наповнених сміхом перерв — пошук посилання на наступне заняття.

Але навчання вдома має й свої переваги. Я можу вчитися в комфортній обстановці, з чашкою чаю, поруч із рідними. Це надає мені відчуття безпеки, навіть коли за вікном лунає повітряна тривога. Попри труднощі я тримаюся за дистанційне навчання у своїй рідній школі, як за єдину ниточку, що пов'язує мене з домом, рідним містом і безтурботним дитинством.

Водночас я зрозуміла, що освіта — це не тільки підручники та оцінки, а й вміння залишатися відповідальною та наполегливою за будь-яких обставин. Навіть коли інтернет працює зі збоями, а світло вимикають під час уроку, я намагаюся не здаватися і крок за кроком прямувати до своєї мети.

Війна забрала в мене звичне шкільне життя, але не зможе відібрати прагнення навчатися, розвиватися, мріяти. Але не зважаючи ні на що, я продовжую свій шлях, вірю в перемогу України!

Переконана, що знання — це незламна сила, яка наближає мене до кращого життя під мирним небом у рідній країні!

Моє навчання в рідній школі змінилось...

*Автор – Каплун Анастасія,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Війна змінила життя кожного українця...

Моє навчання в рідній школі теж змінилось. Для мене це було справжнім випробуванням. Але я знаходила сили для розвитку в складних життєвих ситуаціях.

З лютого 2022 року почався новий етап у моєму житті – це життя й навчання за кордоном та онлайн-навчання в Україні зі своїми однокласниками. За цей час я навчилася застосовувати нові технології, різноманітні програми, онлайн-ресурси для здобуття освіти.

У мене змінився розклад дня, я стала дотримуватися системності в навчанні. Я складаю розклад на день, буває й на тиждень. Мені такий план дій допомагає робити все вчасно. Кожен запланований крок, прочитана книга, розв'язана задача стає перемогою над собою та обставинами. Але краще було б навчатись у рідному місті, своїй школі, спілкуватись із друзями не в режимі онлайн, а як раніше.

Війна змінила моє життя, навчання, коло друзів, але не змінила мою віру в найкраще. Я намагаюсь більше читати, малювати, беру участь у різноманітних творчих конкурсах, фестивалях, долучаюсь до конференцій, спортивних змагань. Мене в усьому підтримує моя родина, друзі, рідні вчителі.

Моє навчання в умовах війни – це не лише про знання, а про характер і віру в мирне майбутнє.

Війна змусила мене переосмислити цінність освіти

*Автор – Мойса Юлія,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Повномасштабна війна змінила все. Раніше шкільні дні здавалися звичайними: уроки, розмови з друзями, учителями, знайомими, сміх і радість. Я думала, що так буде завжди. Я шкодую, що не цінувала ці моменти. Війна змусила мене переосмислити цінність освіти та простого людського спілкування.

Коли почалася війна, навчання стало випробуванням. Моя родина змушена були покинути рідну домівку, ми переїжджали з міста в місто в пошуках безпеки. Ми почувалися чужими, а надія повернутися додому поступово згасала. Це ускладнювало навчання.

Перший рік був найважчим і «найдовшим». Онлайн-навчання, до якого я не звикла, супроводжувалося відключеннями світла, нестабільним інтернетом і страшними сигналами тривоги. Здавалося, навчатися неможливо. Але я адаптувалася: учителі та батьки підтримували мене, а я вчилася знаходити вихід із будь-якої ситуації.

Згодом стало легше. Я призвичаїлася до нових умов і навчилася цінувати кожен можливість виходити на уроки в онлайн, слухати пояснення, виступати, робити презентації, брати участь у різноманітних конкурсах, фотовиставках, конкурсах, флешмобах.

Війна показала, що освіта – це не лише уроки, а й спосіб триматися за надію та вірити в майбутнє.

Я вдячна за можливість продовжувати навчання разом зі своїми вчителями та однокласниками. Це дає мені сили рухатися вперед і мріяти про мирне життя.

Кожен урок під час війни – це маленький крок до перемоги...

*Автор – Олійник Ольга Василівна,
учитель української мови та літератури,
директор Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів,
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

У сутінках, коли повітря стає густим і мовчазним, а світло в кімнаті здається надто тендітним, я розкриваю книжку... На сторінках оживають не лише слова, а й тіні наших колишніх мрій, стукіт сердець, відлуння сирен, що пронизують нічну тишу.

Війна вкрала в нас безтурботність, але не жагу до знань. Кожен урок, кожна прочитана сторінка – це своєрідна перемога над темрявою, що намагається огорнути наші душі. Ми вчимося бачити красу в усьому: в математичних формулах, у рядках поезії, у складних історичних подіях...

Кожен урок під час війни – це маленький крок до перемоги. Кожна оцінка – це символ нашої стійкості. А кожен учитель – це справжній герой. Учительські голоси, сповнені спокою та впевненості, розганяють страх і дарують віру в завтрашній день. Вони вчать дітей, що знання – це світло, яке розганяє морок, і що найголовніша битва – це битва за свій розум, за свою людяність, за свою ідентичність.

У цій новій реальності ми усвідомили, що освіта – це не лише набір слів, фактів і цифр. Це шлях до свободи, до розуміння себе й світу, до можливості змінити майбутнє. Ми вчимося не лише для себе, а й для тих, хто поклав своє життя за нашу можливість навчатися. Ми вчимося, щоб наша країна була сильною, щоб її голос був чутний, а її майбутнє було яскравим і мирним.

І коли лунає сигнал "відбій", а повітря знову наповнює тиша, я закриваю книжку з усвідомленням: сьогодні ми виграли ще одну битву. Битву за наші мрії, за нашу надію, за наше майбутнє. Адже знання – це не просто сила, це надія. А надія – це найсильніша зброя.

Освіта — це наш міст у мирне завтра

*Автор – Костенко Вікторія,
учениця 8 класу
Єлизаветівського ЗЗСО І-ІІІ ступенів,
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Війна змінила моє життя назавжди. Те, що раніше здавалося звичним і простим — дзвінок у школі, голос учителя, сміх друзів на перерві — сьогодні набуло іншого значення. Я зрозуміла, що навчання — це не лише знання, а й наша сила, зброя проти темряви, яка намагається зламати нас.

Часом мені доводиться вчитися під звук сирен чи в підвалах, де замість класної дошки — холодні стіни. Але навіть там я відкриваю книжку, пишу конспекти й слухаю уроки онлайн. Знаєте чому? Бо саме освіта допомагає мені долати страх.

Навчання в час війни — це доказ незламності. Коли ми вчимося, ми будуємо майбутнє України. Адже саме з наших зошитів і підручників виростуть нові науковці, лікарі, інженери, учителі. Ми — покоління, яке, попри біль і втрати, не перестає вірити у світло знань.

Я переконана, що війна не зможе відібрати в нас бажання навчатися. На мою думку, освіта — це наш міст у мирне завтра. І кожна вивчена формула, кожен новий вірш, кожен прочитаний параграф наближає мирний день, коли шкільний дзвінок лунатиме як символ радості, а не як нагадування про небезпеку.

Навчання – наше мирне майбутнє

*Автор - Удинська Мирослава,
учениця 8 класу
Максимільянівського ЗЗСО І – ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області*

Постріли, вибухи, руйнування, сирени... Комп'ютерні ігри показували це мені неодноразово. Через ігровий азарт ще не було розуміння всіх страхів війни. Але вона прийшла і в мою країну, моє рідне село. Небезпека чатувала на кожному кроці, будь-якої хвилини. Здавалося б, такі не страшні картинки гри, на жаль, перетворилися в жахливу реальність. Через загрозу життю до школи вже ходити ми не могли, і вдома навчатися теж не було можливостей.

Я з родиною змушені були евакуюватися в більш безпечне місце. Уже там продовжила навчання, закінчуючи початкову школу дистанційно. Моя перша вчителька навіть на відстані об'єднувала нас, заспокоювала, готувала для переходу в старші класи. Ми всі її так любили, але разом із тим сумували, що тепер вона навчатиме вже інших учнів. І вже не один, а багато вчителів чекали нас у п'ятому класі. Нові предмети, враження викликали бажання вчитися, пізнавати цікавий світ. Через екран ноутбука я бачила своїх однокласників, і мені було цікаво дивитися, як вони змінилися, слухати їх відповіді, спілкуватися з вчителями та друзями. Як учні різні, так і вчителі кожен своєрідно розповідав, запитував. Звичайно, дуже хотілося спілкування з ними та друзями в школі, у класі, за партою. Але в реаліях війни, які склалися, усі звикли працювати онлайн, на відстані. І не тільки працювати на уроках, а й бути активними учасниками конкурсів, олімпіад, позакласних заходів. Ми в цих обставинах подорослішали й розуміємо, що так треба, бо всім важко.

Багато моїх однокласників, що живуть за кордоном, співчують тим, хто живе в українських містах і селах. Бо не можна звикнути ні до виття сирен, ні до шуму літаків, ні до звуків вибухів. Але попри все, бажання навчатися не полишає ні мене, ні друзів навіть коли тривожно та небезпечно.

В умовах сьогодення я і мої однолітки розуміємо, що навчання – не лише обов'язок, а й наше мирне майбутнє. Бо саме нам потрібно буде відбудовувати країну та зміцнювати її.

Освіта допоможе відновити країну...

*Автор – Лемешко Софія,
учениця 6 класу
Красногорівського ЗЗСО І-ІІ ступенів №5
Мар'їнської міської військово-цивільної
адміністрації
Покровського району Донецької області*

Розпочати маленьку сповідь я хочу віршиком, який відображає мій стан, відчуття, настрої, бо навчання відбувається в умовах війни:

В полум'ї моя країна, у вогні...
У земному раю стріляють.
Розлетілись, мовчать солов'ї –
Темні ворони в небі кружляють.
Оточили наш дім вороги,
Хочуть шкодить безчесно країні.
Роз'їдають чудові сади
І руйнують затишні оселі.
Україна повстала в броні.
Славні лицарі мужньо б'ються.
Наближають перемогу і дні,
Коли щастя з радістю зіллється.

Навчання в умовах війни своєрідне. Воно вимагає від мене зосередженості й витримки, бо щодня беру участь у подіях, які гостро сприймаю через напруженість та переживання. Зараз, на мою думку, на очах багатьох, і навіть всього світу, твориться історія. Україна вкотре доводить, що є суверенною державою, має право на існування та щасливе майбутнє.

Своєю працею, цілеспрямованістю, бажанням вчитися, я підтримую героїв, рідну неньку-Україну, та вірю, що все зміниться на краще й настане довгоочікуваний мир.

Моє навчання під час війни — це виклик і можливість. Виклик – тому що я загартовуюсь і зростаю на традиціях та символах. А можливість – тому що для мене відкриваються нові шанси, з'являються перспективи. Я стаю більш відповідальною, старанною в навчанні. І хоча війна приносить багато труднощів, я знаю, що освіта допоможе всім відновити країну й змінити світ на краще.

Мені набридло чути повітряну тривогу, ховатися в укриттях, бачити горе та страждання пересічних українців. Вірю, що війна скоро закінчиться, діти сядуть за парти й будуть навчатися під мирним небом!

Нехай буде мир!

Моє навчання в умовах війни: збірник есе вчителів та учнів Мар'їнської МТГ.

Укладач, редактор: Майорчикова В.В. - консультант КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

Рецензенти:

Ельвіра ГОРНА, директор КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

Вікторія МАЙОРЧИКОВА, консультант КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області, модератор учителів мовно-літературної освітньої галузі, учитель української мови та літератури Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2 Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

Збірник есе «Моє навчання в умовах війни» рекомендовано для використання в навчально-виховному процесі для формування стійкого погляду на події російсько-української війни – війни за суверенітет і свободу, за соборну, єдину, вільну й незалежну українську державу, за право на навчання в безпечних умовах.

Моє навчання в умовах війни: збірник есе вчителів та учнів Мар'їнської МТГ. - КУ ЦПРПП Мар'їнської МВЦА, 2025. – 25 стор.